

CONCEPT DEELRAPPORTAGE

MONITOR INTERNET EN JONGEREN:

RESULTATEN 2006 EN 2007

TONY VAN ROOIJ

REGINA VAN DEN EIJNDEN

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
INTERNETGEBRUIK EN SCHOOL	3
INLEIDING	3
METHODE VAN ONDERZOEK	4
RESULTATEN: INLEIDING	5
RESULTATEN: JONGEREN OVER SCHOOL EN HET GEBRUIK VAN INTERNET	7
<i>Hoe vaak zit je op school op internet?</i>	7
<i>Toezicht bij internetgebruik op school</i>	9
<i>Hoe vaak krijg je op school een huiswerkopdracht waarvoor je thuis het internet op gaat?</i>	9
<i>Wie let er meestal op je wanneer je thuis op internet bent?</i>	11
<i>Plagiaat via het internet</i>	12
<i>Voor welke schoolactiviteiten heb je in de afgelopen maanden thuis internet gebruikt</i>	13
<i>De mening van leerlingen over verschillende stellingen</i>	14
<i>Websites bezoeken die bij een schoolboek horen?</i>	17
RESULTATEN: OUDERS OVER HET GEBRUIK VAN INTERNET DOOR HUN KINDEREN.....	18
<i>Meekijken met kind op internet</i>	18
<i>Hoe vaak maakt uw kind bij het maken van huiswerk thuis gebruik van internet?</i>	19
<i>De mening van de ouders over verschillende stellingen</i>	20
CONCLUSIE	21
BIJLAGE A – RUWE DATA, STELLINGEN	22
BIJLAGE B – RUWE DATA, OVERIGE VRAGEN	27

Internetgebruik en school

Inleiding

Het internetgebruik van jongeren en de mogelijke consequenties daarvan is al jarenlang een onderwerp dat veel media-aandacht trekt. In dagbladen en actualiteitenprogramma's wordt regelmatig gespeculeerd over wat jongeren doen op internet en wat de gevaren daarvan zijn. Daarbij wordt nogal eens gesuggereerd dat het internetgebruik onder jongeren alleen maar toeneemt en dat het allerlei negatieve gevolgen heeft voor de psychosociale ontwikkeling en het welbevinden van jongeren.

Hoewel journalisten nogal eens anders suggereren, is er op dit moment nauwelijks iets bekend over ontwikkelingen in het internetgebruik van Nederlandse jongeren. Er is in Nederland geen onderzoek dat op systematische wijze het internetgebruik van jongeren volgt. Als gevolg hiervan is er voor politici, beleidsmakers en professionals geen basis voor het nemen van maatregelen om de vermeende problemen bij jongeren aan te pakken. Dit werkt allerlei speculaties in de hand.

Het huidige monitoronderzoek, dat jaarlijks op dezelfde scholen en bij dezelfde groep jongeren wordt herhaald, is het eerste Nederlandse onderzoek dat op systematische wijze de ontwikkelingen en trends in het internetgebruik van jongeren in kaart brengt. Het onderzoek heeft als doel een vinger aan de pols te houden en veranderingen tijdig te signaleren ten behoeve van advisering van professionals en beleidsmakers. Op basis van de resultaten van dit monitoronderzoek zullen beleidsrelevante adviezen gedaan worden aan professionals, waaronder beleidsmakers, politici en hulpverleners, en zullen daarnaast opvoedingsrelevante adviezen gegeven worden aan opvoeders (ouders) en onderwijzend personeel.

In januari 2006 is de eerste meting van de Monitor Internet en Jongeren uitgevoerd. In januari 2007 heeft de tweede meting plaatsgevonden. In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van de resultaten van deze twee metingen, gericht op de rol van de school binnen het internetgebruik.

Methode van onderzoek

In januari - februari 2006 is de eerste meting van de Monitor Internet en Jongeren uitgevoerd onder bijna 4500 jongeren van 11-15 jaar, afkomstig van 24 scholen, te weten 14 basisscholen en 10 scholen voor voortgezet onderwijs. Het betrof leerlingen uit groep 7 en 8 van het basisonderwijs en klas 1 en 2 van het voortgezet onderwijs. Het onderzoek vond plaats door middel van het afnemen van vragenlijsten tijdens een lesuur op school.

De tweede meting, die in januari - februari 2007 is uitgevoerd, vond plaats onder dezelfde groep jongeren op dezelfde scholen en daarnaast onder nieuwe instromers in groep 7 van het basisonderwijs en klas 1 van het voortgezet onderwijs. Om zo veel mogelijk dezelfde jongeren te bereiken, is bij de 2^e meting ook onderzoek gedaan in de derde klassen van de scholen voor voortgezet onderwijs. Bij de tweede meting betreft het dus jongeren in de leeftijdsgroep 11 tot en met 16 jaar. De tweede meting betrof naast een vragenlijstonderzoek onder jongeren ook een vragenlijstonderzoek onder de ouders van de deelnemende jongeren. Deze ouders hebben 2 vragenlijsten, één voor de vader en één voor de moeder, per post thuis ontvangen. Deze vragenlijsten werden vergezeld door een brief waarin de ouders om goedkeuring gevraagd werden voor deelname van hun kind aan het onderzoek (passieve informed consent) en waarin ze gevraagd werden om zelf ook deel te nemen door het invullen van de vragenlijsten. Uiteindelijk hebben 3354 ouders de vragenlijst ingevuld, namelijk 1864 moeders en 1490 vaders¹.

Leerlingen die tijdens de 1e meting in groep 8 zaten en die tijdens de 2e meting in het 1e jaar van het voortgezet onderwijs zitten, zijn minder goed bereikt omdat ze niet altijd zijn doorgestroomd naar scholen voor voortgezet onderwijs die in onze steekproef zaten. Daarnaast waren twee scholen, één school voor voortgezet onderwijs en één basisschool, bij nader inzien niet bereid om aan de tweede meting deel te nemen. Dit had op beide scholen te maken met de extra belasting die de meting onder ouders de scholen op zou leveren. In 2007 hebben uiteindelijk 24 scholen aan het onderzoek deelgenomen, 9 scholen voor voortgezet onderwijs en 13 basisscholen. De trendanalyses die in dit hoofdstuk gepresenteerd worden, zijn gebaseerd op een cross-sectionele vergelijking tussen 11-15-jarigen in 2006 en 11-15-jarigen in 2007. Hierbij gaat het deels om leerlingen die aan beide metingen hebben deelgenomen en deels om nieuwe instromers in 2007.

¹ Het onderscheid vrouw (moeders) en man (vaders) is gehanteerd, maar een klein deel van de leerlingen had twee moeders of een andere bijzondere situatie, waardoor deze categorieën niet 100% dekkend zijn.

Resultaten: inleiding

Deze rapportage heeft betrekking op 3633 jongeren in 2006 en 3560 jongeren in 2007. In beide jaren hebben iets meer jongens (51%) dan meisjes (49%) deelgenomen. De gemiddelde leeftijd bedroeg op beide metingen 13,5² jaar en varieerde tussen 10 en 17 jaar. Daarnaast worden de antwoorden van 3354 ouders meegenomen bij het doen van uitspraken over 2007.

In 2006 kwam het grootste deel van de leerlingen in de steekproef uit het voortgezet onderwijs (1459 eerste klas, 1363 tweede klas) en een kleiner deel van het basisonderwijs (811 in de groepen 7 en 8). In 2007 waren de groepen ongeveer gelijk aan 2006 voor zowel het voortgezet onderwijs (1266 eerste klas, 1466 tweede klas), als het basisonderwijs (828 in de groepen 7 en 8). De meeste jongeren hebben een Nederlandse achtergrond (74,3% in 2006 en 73,3% in 2007). In de onderstaande Tabel 1 wordt een schematisch overzicht gegeven van de verdeling in de verschillende groepen qua etnische herkomst.

Tabel 1: Etniciteit

Etniciteit volgens CBS ³ categorieën	Percentage eerste meting ^A (n=3633)	Percentage tweede meting (n=3560)
Nederland	74,3% (n = 2699)	73,3% (n = 2608)
Turkije	5,1% (n = 186)	5,1% (n = 183)
Marokko	4,2% (n =152)	4,4% (n = 155)
Suriname	2,9% (n =107)	3,4% (n = 122)
Nederlandse Antillen en Aruba	2,3% (n =84)	1,9% (n = 67)
Anders	11,1% (n =405)	11,9% (n = 425)

^A Door afronding tellen percentages niet op tot exact 100%

In het huidige hoofdstuk worden de resultaten van de tweede meting (2007) vergeleken met die van de eerste meting (2006).

² Omdat er relatief meer leerlingen van het voortgezet onderwijs in de steekproef zitten en deze steekproefgegevens gebaseerd zijn op ongewogen data, is de gemiddelde leeftijd hoger dan op basis van de leeftijdsrange 10-17 jaar verwacht kan worden. De gewogen gemiddelde leeftijd bedraagt 13 jaar.

³ Centraal Bureau voor de Statistiek, zie www.cbs.nl

Om de generaliseerbaarheid van de bevindingen te optimaliseren, zijn de resultaten gebaseerd op gewogen data⁴. De samenstelling van de onderzoeksgroep op basis van demografische kenmerken (geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, stedelijkheidsgraad en regio⁵) is vergelijkbaar met de samenstelling van de gehele populatie jongeren van 11-16 jaar in Nederland. Gerapporteerde steekproefgroottes (n) zijn gebaseerd op ongewogen data om vertekening te voorkomen.

⁴ Tenzij anders wordt vermeld.

⁵ Bij jongeren in het voortgezet onderwijs heeft geen weging op regio plaatsgevonden.

Resultaten: jongeren over school en het gebruik van internet

Hoe vaak zit je op school op internet?

Internetgebruik op scholen is tussen 2006 (1^e meting) en 2007 (2^e meting) toegenomen. Er zitten meer leerlingen wekelijks op school op internet (van 24,1% naar 33,7%), terwijl het percentage leerlingen dat nooit op school op internet zit gedaald is (18,9% naar 12,5%). De meerderheid van de leerlingen (54%) zit wekelijks of maandelijks op school op internet. Onderstaande Tabel 2 bevat een overzicht van het internetgebruik op school, opgesplitst naar totaal en geslacht van de leerlingen. Zowel meisjes als jongens zijn dit jaar meer gebruik gaan maken van internet op school.

Tabel 2: Hoe vaak zit je op school op internet (percentages), totaal en naar geslacht

	2006		2007		2006		2007	
					Geslacht		Geslacht	
	Totaal*** (n=3312)	Totaal*** (n=3315)	Jongens*** (n=1683)	Meisjes*** (n=1622)	Jongens*** (n=1666)	Meisjes*** (n=1642)		
Bijna iedere dag	8,3%	8,4%	9,6%	6,9%	10,4%	6,3%		
Bijna iedere week	24,1%	33,7%	25,9%	22,2%	36,5%	30,8%		
Ong. 1 keer p. maand	23,4%	20,6%	21,9%	25,1%	18,5%	22,8%		
Enkele keren per jaar	14,3%	14,7%	14,2%	14,4%	13,8%	15,8%		
Minder dan enkele keren p. j.	11,0%	10,1%	10,0%	12,1%	8,5%	11,8%		
Nooit	18,9%	12,5%	18,4%	19,3%	12,4%	12,5%		

*** χ^2 , $p < .001$

Bij de uitsplitsing naar opleidingsniveau valt op dat het dagelijkse gebruik van internet vaker voorkomt op VMBO-scholen dan op scholen voor HAVO en VWO (zie Tabel 3).

Tabel 3: Hoe vaak zit je op school op internet (percentages) naar opleidingsniveau

	2006		2007	
	Opleidingsniveau		Opleidingsniveau	
	VMBO*** (n=1122)	HAVO / VWO (n=1408)	VMBO*** (n=994)	HAVO / VWO (n=1534.)
Bijna iedere dag	17,8%	3,8%	18,9%	2,4%
Bijna iedere week	18,3%	17,0%	27,1%	14,4%
Ong. 1 keer p. maand	19,8%	29,2%	20,2%	26,1%
Enkele keren per jaar	15,0%	20,2%	12,9%	24,2%
Minder dan enkele keren p. j.	11,1%	12,1%	8,8%	14,8%
Nooit	18,0%	17,8%	12,0%	18,1%

*** χ^2 , $p < .001$,

Kijkend naar de leeftijdsgroepen valt in Tabel 4 op dat, met uitzondering van de tweede klas voortgezet onderwijs, alle leeftijdsgroepen (groep 7, groep 8, en de eerste klas), internet vaker op school zijn gaan gebruiken. Op de basisscholen wordt minder vaak dagelijks gebruik gemaakt van het internet, maar vaker wekelijks dan op de scholen voor het voortgezet onderwijs.

Tabel 4: Hoe vaak zit je op school op internet (percentages), naar leeftijdsgroepen

	2006				2007			
	Leeftijdsgroep				Leeftijdsgroep			
	Gr. 7*** (n=397)	Gr. 8*** (n=385)	1e kl.*** (n=1284)	2e kl. (n=1246)	Gr. 7*** (n=379)	Gr. 8*** (n=416)	1e kl.*** (n=1148)	2e kl. (n=1372)
Bijna iedere dag	4,9%	5,5%	12,1%	11,0%	5,4%	4,8%	12,3%	11,4%
Bijna iedere week	25,7%	34,2%	17,1%	18,3%	45,0%	46,4%	25,9%	16,6%
Ong. 1 keer p. maand	18,0%	27,7%	22,1%	25,8%	18,0%	18,8%	19,9%	25,7%
Enkele keren per jaar	14,0%	9,1%	16,1%	18,6%	12,6%	11,4%	15,5%	19,6%
Minder d. enkele k. p. j.	10,6%	10,5%	11,8%	11,2%	8,9%	8,5%	10,5%	12,6%
Nooit	26,8%	12,9%	20,8%	15,1%	10,0%	10,2%	15,9%	14,0%

*** χ^2 , $p < .001$

Toezicht bij internetgebruik op school

Wie let er op je wanneer je op school op internet bent? In tabel 5 worden de resultaten van deze vraag weergegeven. Er konden meerdere antwoorden worden gegeven bij deze vraag, de percentages kunnen dus niet worden opgeteld. Tussen de eerste en tweede meting zijn docenten meer docenten op de leerlingen gaan letten (stijging van 5,3%), terwijl het minder vaak voorkomt dat er helemaal niet op de leerlingen gelet wordt (daling van 6,3%).

Tabel 5: Wie let er op je, wanneer je op school op internet bent?

	2006 (n=3608)	2007 (n=3560)
Leraar of lerares (meester of juf)***	51,3%	56,6%
Iemand anders	8,7%	7,5%
Dat verschilt	20,0%	21,7%
Niemand***	13,6%	7,3%

*** $\chi^2, p < .001$, * $\chi^2, p < .05$

Hoe vaak krijg je op school een huiswerkopdracht waarvoor je thuis het internet op gaat?

Er is gevraagd hoe vaak leerlingen thuis op het internet gaan voor een huiswerkopdracht. Ook bij deze vraag konden antwoorden van iedere dag (score 1) tot nooit (score 6) worden gegeven. In de onderstaande Tabel 6 wordt zichtbaar dat leerlingen in het laatste jaar gemiddeld iets vaker thuis met huiswerkopdrachten op internet bezig zijn. De categorie leerlingen die “nooit” thuis voor huiswerk op het internet gaat is bijvoorbeeld gedaald van 17,9% naar 10,8%.

Als we kijken naar de sekseverschillen valt op dat het gebruik zowel voor jongens als meisjes is toegenomen. Daarnaast lijkt het erop dat de onderlinge verschillen tussen jongens en meisjes in 2006 iets zijn gelijk getrokken.

Tabel 6: Huiswerkopdracht waarvoor je thuis op internet gaat, uitgesplitst naar totaal en geslacht

	2006	2007	2006		2007	
	Totaal*** (n=3296)	Totaal*** (n=3320)	Geslacht		Geslacht	
			Jongens*** (n=1681)	Meisjes*** (n=1669)	Jongens*** (n=1608)	Meisjes*** (n=1644)
Bijna iedere dag	1,8%	1,4%	2,1%	1,5%	1,5%	1,2%
Bijna iedere week	15,0%	16,3%	12,7%	17,5%	16,2%	16,5%
Ong. 1 keer p. maand	28,0%	32,8%	24,7%	31,5%	32,8%	32,9%
Enkele keren per jaar	25,2%	28,0%	27,8%	22,3%	27,1%	29,0%
Minder dan enkele keren p. j.	12,0%	10,6%	11,8%	12,3%	10,6%	10,5%
Nooit	17,9%	10,8%	20,8%	14,9%	11,8%	9,9%

*** χ^2 , $p < .001$

In onderstaande Tabel 7 wordt de aandacht gericht op de verschillen in opleidingsniveau. Wat betreft het VMBO valt op dat er in 2007 jaar iets vaker thuis gebruik gemaakt wordt van het internet voor huiswerkopdrachten. Wat betreft HAVO / VWO is het thuisgebruik stabiel gebleven in het laatste jaar. Nog een opvallend verschil tussen VMBO en HAVO / VWO is dat het percentage leerlingen dat “nooit” thuis op het internet gaat voor huiswerk, veel lager is bij HAVO / VWO (1,4% naar 0,9%) in vergelijking met het VMBO (8,8% naar 6,0%).

Tabel 7: Huiswerkopdracht waarvoor je thuis op internet gaat, uitgesplitst naar opleidingsniveau

	2006		2007	
	Opleidingsniveau		Opleidingsniveau	
	VMBO*** (n=1119)	HAVO / VWO (n=1398)	VMBO*** (n=988)	HAVO / VWO (n=1539)
Bijna iedere dag	2,7%	1,5%	2,9%	0,6%
Bijna iedere week	18,5%	20,3%	18,8%	14,7%
Ong. 1 keer p. maand	35,3%	47,5%	40,9%	50,9%
Enkele keren per jaar	24,7%	24,9%	22,6%	27,7%
Minder dan enkele keren p. j.	10,0%	4,3%	8,7%	5,2%
Nooit	8,8%	1,4%	6,0%	0,9%

*** χ^2 , $p < .001$,

Ook voor de verschillende leeftijdsgroepen is de vraag uitgesplitst, zoals in ondertaande Tabel 8 zichtbaar wordt. Naarmate leerlingen ouder worden, gaan ze vaker thuis gebruik maken van het internet om huiswerk te doen: dit valt onder andere op vanuit het percentage leerlingen dat “nooit” thuis gebruik maakt van het internet (24,3% in groep 7, 2007, aflopend tot 3,5% in de tweede klas, 2007). Kijkend naar trends tussen beide metingen valt op dat het thuisgebruik van internet voor huiswerk is toegenomen voor zowel groep 7 als groep 8. Daarnaast is het thuisgebruik van internet voor huiswerkopdrachten op middelbare scholen gelijk gebleven.

Tabel 8: Huiswerkopdracht waarvoor je thuis op internet gaat, uitgesplitst naar leeftijdsgroepen

	2006				2007			
	Leeftijdsgroep				Leeftijdsgroep			
	Gr. 7*** (n=395)	Gr. 8*** (n=384)	1e kl. (n=1277)	2e kl. (n=1240)	Gr. 7*** (n=380)	Gr. 8*** (n=421)	1e kl. (n=1147)	2e kl. (n=1372)
Bijna iedere dag	1,9%	0,9%	2,6%	1,9%	0,7%	0,9%	2,0%	2,0%
Bijna iedere week	10,0%	12,2%	18,5%	19,9%	15,2%	15,7%	18,4%	16,1%
Ong. 1 keer p. maand	12,5%	20,2%	43,6%	37,8%	15,6%	25,5%	48,5%	42,5%
Enkele keren per jaar	21,5%	29,7%	22,1%	27,4%	31,1%	31,2%	20,2%	29,3%
Minder d. enkele k. p. j.	18,2%	14,3%	7,3%	7,7%	13,1%	14,9%	7,3%	6,6%
Nooit	36,0%	22,8%	5,9%	5,2%	24,3%	11,8%	3,5%	3,5%

*** χ^2 , $p < .001$

Wie let er meestal op je wanneer je thuis op internet bent?

Aan alle jongeren is de vraag voorgelegd wie er op hen let, als ze thuis internetten. In de onderstaande tabel 9 wordt zichtbaar dat de situatie bij beide metingen op elkaar lijkt. De moeder speelt de grootste rol bij het houden van toezicht (kleine toename van 13,8% naar 16,1%, $p < .01$), en een groot deel van de jongeren geven aan dat het toezicht verschilt van moment tot moment (van 32,5% naar 34,1%). Het komt in 2007 iets minder vaak voor dat er helemaal niemand op de leerlingen let bij het thuisgebruik van internet.

Tabel 9: Wie let er meestal op je wanneer je thuis op internet bent? ^A

	2006 ^A (n= 3456)	2007 (n= 3560)
Vader	4,2%	4,5%
Moeder**	13,8%	16,1%
Broer of zus**	4,3%	2,9%
Iemand ander*	0,9%	0,4%
Dat verschilt	32,5%	34,1%
Niemand***	37,2%	27,9%

^A 2006 is verkleind om deze qua codering vergelijkbaar te maken met 2007

*** χ^2 , $p < .001$, ** χ^2 , $p < .01$, * χ^2 , $p < .05$

Plagiaat via het internet

Hebben leraren (meesters, juffen) op jouw school het in de gaten als leerlingen voor een werkstuk informatie van internet kopiëren, en net doen of ze het zelf geschreven hebben? Er blijkt een klein verschil te zijn tussen beide metingen: bij de tweede meting hebben leraren het iets vaker door als leerlingen informatie van internet kopiëren ($p < .01$, zie tabel 10).

Tabel 10: Hebben leraren het door als leerlingen informatie van internet kopiëren

	2006** (n=3633)	2007** (n=3560)
Nooit	9,0%	7,7%
Zelden	10,7%	10,4%
Soms	18,2%	18,1%
Meestal	26,0%	26,0%
Altijd	9,9%	12,9%
Weet ik niet	26,2%	24,9%

** χ^2 , $p < .01$

Voor welke schoolactiviteiten heb je in de afgelopen maanden thuis internet gebruikt

De meeste schoolactiviteiten waarvoor de leerlingen thuis gebruik maken van het internet zijn in het laatste jaar iets toegenomen of gelijk gebleven (tabel 11). Het lijkt erop dat leraren / scholen beter per mail bereikbaar zijn geworden tussen beide metingen: er worden vaker vragen per mail gesteld aan de leraren (5,1% naar 8,1%, $p < .001$) en er worden vaker huiswerkopdrachten per mail ingeleverd (8,6% naar 12,8%, $p < .001$). Ook wordt er vaker met andere leerlingen over het internet aan een opdracht gewerkt (27,0% naar 33,7%).

De categorie “anders” is bij de tweede meting iets kleiner geworden, maar dit kan verklaard worden uit twee nieuwe categorieën die bij de tweede meting zijn toegevoegd: het bouwen en bijhouden van websites en het contact hebben met medeleerlingen over schooltaken. Daarnaast is er een lichte afname te zien in het kopiëren van kant- en klare werkstukken van het internet ($p < .001$). Gezien de toegenomen waakzaamheid van leraren (zie voorgaande vraag) is ook dit geen onverwachte uitkomst.

Tabel 11: Voor welke schoolactiviteiten heb je in de afgelopen maanden thuis internet gebruikt^A

Voor welke schoolactiviteiten heb je in de afgelopen maand thuis internet gebruikt?	2006 (n=3633)	2007 (n=3560)
Samen met andere leerlingen aan een opdracht werken***	27,0%	33,7%
Informatie zoeken	67,6%	69,3%
Via de mail een vraag stellen aan de leraar of lerares (meester of juf)***	5,1%	8,1%
Via de mail een vraag stellen aan iemand anders bijv. een expert	5,1%	5,5%
Via de mail een huiswerkopdracht inleveren***	8,6%	12,8%
Contact met medeleerlingen over schooltaken	-	25,8%
Opzoeken wat het huiswerk is	9,3%	10,2%
Oefentoets maken**	16,7%	19,4%
Kant en klare werkstukken opzoeken om te kopiëren***	6,7%	4,0%
Website bouwen en bijhouden	-	10,3%
Anders***	18,7%	13,4%
Ik heb internet niet gebruikt voor schooltaken	13,2%	11,4%

^A Meerdere antwoorden mogelijk, dus percentages tellen niet op tot 100%

*** χ^2 , $p < .001$, ** χ^2 , $p < .01$

De mening van leerlingen over verschillende stellingen

Er zijn bij beide metingen een aantal stellingen voorgelegd aan de leerlingen. In 2007 is dit aantal stellingen met vier nieuwe uitgebreid, waardoor er niet voor elke stelling informatie voor beide metingen beschikbaar is.

De eerste stelling ging over het krijgen van tips op school voor het zoeken naar informatie op internet. Zoals blijkt uit de onderstaande tabel 12 wordt een klein verschil gevonden tussen beide jaren: in 2007 geven leerlingen iets vaker aan dat de school hen ondersteund bij het zoeken van informatie op internet. Specifiek kijkend naar de verdeling van de antwoorden valt op dat bij beide metingen meer dan de helft van de leerlingen aangeeft dat ze het eens of volledig eens zijn met de stelling.

Tabel 12: Ondersteuning school bij het zoeken op internet

Ik krijg op school goede tips voor het zoeken van informatie op internet	2006** (n= 3246)	2007** (n= 3276)
Helemaal eens	17,1%	19,5%
Eens	37,4%	35,5%
Niet eens / niet oneens	29,1%	29,6%
Oneens	9,4%	10,1%
Helemaal oneens	7,1%	5,3%

** χ^2 , $p < .01$

Denken leerlingen dat ze door internet betere schoolprestaties halen? Er wordt geen verschil gevonden tussen beide metingen. Leerlingen lijken gemiddeld vooral een neutraal antwoord te geven op deze vraag: ze zijn er niet heel erg positief of heel sterk negatief over, blijkt hieronder uit tabel 13. Iets meer leerlingen zijn het met de stelling oneens dan eens.

Tabel 13: Schoolprestaties en internet

Door internet haal ik betere schoolprestaties	2006 (n= 3201)	2007 (n= 3263)
Helemaal eens	7,9%	7,0%
Eens	20,7%	21,4%
Niet eens / niet oneens	36,7%	36,2%
Oneens	21,6%	22,7%
Helemaal oneens	13,1%	12,6%

Denken leerlingen zelf dat hun schoolprestaties lijden onder de tijd die ze doorbrengen op het internet? Uit tabel 14 blijkt dat leerlingen het vaak niet eens zijn met deze stelling: het merendeel van de leerlingen (totaal 61,0% eerste meting naar 66,1% bij de tweede meting) geeft als antwoord oneens of helemaal oneens. In 2007 is een kleine toename ($p < .001$) te zien in het aantal leerlingen dat helemaal niet denkt dat hun internetgebruik hun schoolprestaties beïnvloedt.

Tabel 14: Het zou op school beter met me gaan als ik thuis minder op internet zou zitten?

Het zou op school beter met me gaan als ik thuis minder op internet zou zitten	2006*** (n= 3227)	2007*** (n= 3259)
Helemaal eens	5,8%	4,1%
Eens	12,4%	10,4%
Niet eens / niet oneens	20,8%	19,5%
Oneens	29,5%	32,1%
Helemaal oneens	31,5%	34,0%

*** χ^2 , $p < .001$

Er is aan de leerlingen gevraagd hoe veilig zij zich op het internet voelen. Het valt in tabel 15 op dat relatief veel leerlingen een neutraal antwoord geven: mogelijk is veiligheid niet zo'n issue voor veel leerlingen. De verdeling eens / oneens is ongeveer gelijk, waarbij iets meer leerlingen het eens zijn met de stelling: ze voelen zich veilig op het internet. In 2007 voelen iets meer leerlingen zich veilig op het internet, maar het lijkt slechts een minimale toename.

Tabel 15: Op internet voel ik mij veilig

Op internet voel ik mij veilig	2006*** (n= 3197)	2007*** (n= 3230)
Helemaal eens	8,2%	10,4%
Eens	20,9%	24,4%
Niet eens / niet oneens	43,0%	39,4%
Oneens	16,3%	14,8%
Helemaal oneens	11,6%	11,0%

*** χ^2 , $p < .001$

In de onderstaande tabel 16 worden de resultaten weergegeven voor de stellingen die nieuw waren in 2007. De volledig resultaten zijn te vinden in de tabel, maar per stelling blijkt telkens ook wel een duidelijk antwoordpatroon. Leerlingen vinden niet dat hun boeken door internet te vervangen zijn. Ook vinden ze niet dat ze meer op de computer leren dan uit schoolboeken. Het gebruik van internet voor schooltaken wordt zeker niet saai gevonden, maar veel leerlingen hebben hier ook geen duidelijke mening over. Tot slot weet het grootste deel van de leerlingen, naar eigen zeggen, wat ze moeten doen als ze op internet gepest worden.

Tabel 16: Nieuwe vragen in 2007 (alleen informatie tweede meting beschikbaar)

	Veel schoolboeken die ik nu gebruik, zijn door internet te vervangen (n= 3255)	Thuis leer ik meer op de computer dan uit schoolboeken (n= 3258)	Gebruik van internet voor schooltaken is saai (n= 3252)	Ik weet wat ik moet doen als ik op internet gepest word (n= 3247)
Helemaal eens	5,4%	4,2%	8,3%	34,9%
Eens	10,2%	8,9%	12,9%	35,9%
Niet eens / niet oneens	28,1%	19,0%	34,2%	16,6%
Oneens	33,0%	36,5%	28,2%	6,3%
Helemaal oneens	23,2%	31,5%	16,5%	6,2%

** χ^2 , $p < .01$

Websites bezoeken die bij een schoolboek horen?

Het bezoeken van websites die bij schoolboeken horen, lijkt geen activiteit waar leerlingen zich veel mee bezig houden: bijna de helft van de leerlingen (49,4%) geeft aan het nooit te doen. Het merendeel van de leerlingen bezoekt de sites onregelmatig, jaarlijks tot maandelijks (zie tabel 17).

Tabel 17: Hoe vaak ga je naar een website die bij een schoolboek hoort?

Hoe vaak ga je naar een website die bij een schoolboek hoort?	2007 (n= 3231)
Bijna iedere dag	1,1%
Bijna iedere week	5,4%
Ongeveer 1 keer per maand	15,7%
Enkele keren per jaar	14,6%
Minder dan enkele keren per jaar	13,8%
Nooit	49,4%

Resultaten: ouders over het gebruik van internet door hun kinderen

De oudervragen waren nieuw bij de tweede meting, daarom wordt er niet met 2006 vergeleken. Wel is er informatie beschikbaar vanuit zowel het perspectief van de moeder als van de vader. In tegenstelling tot de resultaten van de jongeren worden de resultaten van de ouders niet gewogen: het is niet de bedoeling om uitspraken te doen over de gehele populatie ouders in Nederland, maar slechts over de ouders van de jongeren in onze steekproef. Om een zo breed mogelijke indruk te krijgen worden ook de antwoorden van ouders van derde klassers meegenomen. Derde klassen waren immers uitgesloten bij de analyses voor de leerlingen om de vergelijking tussen 2006 en 2007 zuiver te houden.

Meekijken met kind op internet

Naar eigen zeggen kijkt een aanzienlijk deel van de ouders wekelijks (33,8% vaders, 37,2% moeders) of zelfs dagelijks (19,2% vaders, 33,1% moeders) mee wat hun kind doet op internet (tabel 18). Vooral als het om dagelijks meekijken gaat, lijken moeders hier toch een grotere rol in te spelen dan vaders. Vaders geven ook iets vaker dan moeders aan 1 keer per maand of minder mee te kijken wat hun kind doet op internet.

Tabel 18: Meekijken met kind op internet

Hoe vaak kijkt u mee wat uw kind doet op internet?	Vaders (n= 1455)	Moeders (n= 1825)
Bijna iedere dag	19,2%	33,1%
Bijna iedere week	33,8%	37,2%
Ongeveer 1 keer per maand	21,2%	16,1%
Enkele keren per jaar	13,4%	7,0%
Minder dan enkele keren per jaar	5,6%	2,5%
Nooit	6,7%	4,1%

*** χ^2 , $p < .001$

Hoe vaak maakt uw kind bij het maken van huiswerk thuis gebruik van internet?

Hoe vaak maken kinderen volgens hun ouders thuis gebruik van het internet voor huiswerk? In tabel 19 worden de antwoorden op deze vraag samengevat. Iets minder dan drie kwart van de ouders geeft aan dat hun kind wekelijks of dagelijks op internet met huiswerk bezig is. Als we terugkijken naar de antwoorden die leerlingen gaven op deze vraag blijkt dat er vrij grote verschillen zijn tussen ouder en kind. Leerlingen geven zelf aan veel minder gebruik van het internet te maken voor huiswerk dan hun ouders denken.

De antwoorden bij deze vraag zijn nog nader uitgesplitst naar opleidingsniveau en de verschillende leeftijdsgroepen. Hierbij valt het op dat leerlingen op het VMBO iets minder vaak gecontroleerd worden door hun ouders dan leerlingen op het HAVO / VWO ($p < .001$ voor zowel moeder als vader). Wat betreft de verschillende leeftijdsgroepen is er alleen een verschil te vinden voor de moeders ($p < .01$): naarmate leerlingen ouder worden, denken moeders vaker dat ze thuis voor huiswerkopdrachten met internet bezig zijn.

Tabel 19: Gebruik maken van het internet voor huiswerk?

Hoe vaak maakt uw kind bij het maken van huiswerk thuis gebruik van internet?	Vaders (n= 1455)	Moeders (n= 1825)
Bijna iedere dag	25,8%	23,0%
Bijna iedere week	49,2%	47,5%
Ongeveer 1 keer per maand	16,4%	19,6%
Enkele keren per jaar	6,2%	7,6%
Minder dan enkele keren per jaar	1,0%	1,3%
Nooit	1,3%	1,0%

*** χ^2 , $p < .001$

De mening van de ouders over verschillende stellingen

Er zijn een aantal stellingen aan de ouders voorgelegd, met de vraag of ze wilden aangeven of ze het er oneens of eens mee waren. Omdat het gaat om een aanzienlijke hoeveelheid van 15 stellingen is de gedetailleerde uitwerking van de antwoorden verplaatst naar bijlage A. In de onderstaande tabel 20 wordt het **meest voorkomende** antwoord van de ouders weergegeven, waarbij neutrale antwoorden (niet eens, niet oneens) worden uitgesloten. Op deze manier ontstaat er een globaal beeld van de mening van de ouders. Voor gedetailleerde informatie is het aan te raden om de bijlage raad te plegen.

Uit tabel 20 ontstaat het beeld dat ouders het internet hebben geaccepteerd als belangrijk, en positief onderdeel van het dagelijkse leven van hun kinderen. Ze zien het internet overigens (nog) niet als vervanging voor de aloude schoolboeken. Ondanks deze positieve invalshoek geven ze aan dat er regels gesteld moeten worden, maar niet altijd weten ouders precies hoe ze hun kind moeten begeleiden bij het gebruik van internet.

Tabel 20: Verschillende stellingen voorgelegd aan de ouders

Stelling:	Vader	Moeder
Ik weet wat mijn kind op internet doet	Eens	Eens
Mijn kind krijgt op school goede tips voor het zoeken van informatie op internet	Eens	Eens
Door internet haalt mijn kind betere schoolprestaties	Eens	Eens
Mijn kind leert thuis meer van internet dan uit schoolboeken?	Oneens	Oneens
Veel schoolboeken die mijn kind gebruikt, zijn door internet te vervangen	Oneens	Oneens
Veilig leren omgaan met internet is vooral een taak van de school	Oneens	Oneens
Ik zou graag via internet toegang willen krijgen tot de schoolvorderingen van mijn kind	Eens	Eens
School kan de communicatie met ouders verbeteren door meer informatie beschikbaar te stellen via e-mail en de schoolwebsite	Eens	Eens
Elke klas op school zou uitgerust moeten zijn met internet	Eens	Eens
Mijn kind is zich goed bewust van de risico's die internet met zich mee kan brengen	Eens	Eens
Ik weet hoe ik mijn kind moet begeleiden bij het gebruik van internet	Oneens	Oneens
Internet biedt mijn kind meer kansen dan bedreigingen	Eens	Eens
De school van mijn kind zou meer moeten investeren in het gebruik van internet voor leren	Eens	Eens
Ik stel grenzen aan de hoeveelheid tijd die mijn kind op internet mag zijn	Eens	Eens
Ik weet wat ik moet doen als mijn kind op internet gepest wordt	Eens	Eens

Conclusie

In dit hoofdstuk is uitgediept hoe Nederlandse jongeren en hun ouders de relatie tussen school en internet ervaren. Het blijkt dat ook in het laatste jaar het aantal jongeren dat op school internet nog gestegen is. Slechts 12,5% van de jongeren zit in 2007 nooit op school op het internet, tegenover 18,9% in 2006. Dagelijks gebruik van het internet komt vaker op VMBO scholen dan op HAVO/VWO niveau. Wat betreft leeftijd bleek dat naarmate leerlingen ouder worden, ze vaker op school op het internet zitten. Niet onverwacht is ook het aantal leerlingen dat huiswerkopdracht voor school thuis op het internet maakt gestegen. Deze toename was het sterkst op de basisscholen, voor de groepen 7 en 8.

Wat leerlingen het meest voor school op internet doen is het zoeken naar informatie, maar daarnaast wordt er ook vaak gezamenlijk aan opdrachten gewerkt, is er contact met andere leerlingen over schooltaken, en worden er vaak oefentoetsen gemaakt. Zowel leerlingen en ouders hebben niet het idee dat het internet de schoolboeken gaat vervangen, of dat er veel meer geleerd wordt vanaf de computer dan uit boeken.

Er wordt iets meer op de leerlingen gelet als ze op internet zitten. Dit geldt zowel voor de thuissituatie (vooral moeders zijn meer gaan opletten) als voor de schoolsituatie (leraren zijn meer gaan opletten). Leraren zijn ook iets beter op plagiaat gaan letten, volgens de leerlingen. Mogelijk zijn leraren zich in het algemeen iets meer bewust geworden van de mogelijkheden van het internet, want het lijkt erop dat leraren iets beter per mail bereikbaar waren voor leerlingen. Hoe het ook is gekomen: het lijkt erop dat de regels rondom het internet iets worden aangescherpt voor jongeren. Leerlingen geven veel minder vaak aan het internet voor huiswerk te gebruiken dan ouders denken dat ze het gebruiken. Mogelijk is er toch nog een generatiekloof tussen ouders en kind wat dat betreft. Zeggen dat je huiswerk gaat doen is een goed excuus om op een leukere manier om met internet aan de slag te gaan (bijvoorbeeld gamen of msn-en). Toch zijn ouders in 2007 iets vaker mee gaan kijken met hun kind. Een meerderheid van alle ouders kijkt wekelijks of vaker met hun kind mee wat deze doet op internet.

Het lijkt erop dat ouders het internet hebben geaccepteerd als belangrijk, en positief onderdeel van het dagelijkse leven van hun kinderen. Ondanks deze positieve invalshoek geven ze aan dat er regels gesteld moeten worden, terwijl ze niet altijd weten hoe ze dit moeten doen. In conclusie: er lijkt een bewustzijnsverandering aan de gang, maar deze is nog lang niet afgerond.

Bijlage A – Ruwe data, stellingen

Tabel 21: Ik weet wat mijn kind op internet doet

	Vaders (n= 1455)	Moeders (n= 1827)
Helemaal eens	7,9%	10,3%
Eens	47,2%	48,9%
Niet eens / niet oneens	32,4%	33%
Oneens	11,3%	7,2%
Helemaal oneens	1,2%	0,7%

Tabel 22: Mijn kind krijgt op school goede tips voor het zoeken van informatie op internet

	Vaders (n= 1430)	Moeders (n= 1793)
Helemaal eens	3,9%	5,3%
Eens	38,3%	42,5%
Niet eens / niet oneens	52%	45,7%
Oneens	4,9%	5,4%
Helemaal oneens	1,0%	1,1%

Tabel 23: Door internet haalt mijn kind betere schoolprestaties

	Vaders (n= 1446)	Moeders (n= 1815)
Helemaal eens	2,8%	2,8%
Eens	31%	25,2%
Niet eens / niet oneens	46,5%	47,7%
Oneens	16,4%	21,2%
Helemaal oneens	3,3%	3,1%

Tabel 24: Mijn kind leert thuis meer van internet dan uit schoolboeken?

	Vaders (n= 1439)	Moeders (n= 1817)
Helemaal eens	0,4%	0,4%
Eens	4,4%	3,1%
Niet eens / niet oneens	33,9%	32,5%
Oneens	50,2%	52,3%
Helemaal oneens	11%	11,7%

Tabel 25: Veel schoolboeken die mijn kind gebruikt, zijn door internet te vervangen

	Vaders (n= 1444)	Moeders (n= 1813)
Helemaal eens	1,7%	0,5%
Eens	9,8%	6,5%
Niet eens / niet oneens	28,2%	29%
Oneens	50,6%	51,5%
Helemaal oneens	9,8%	12,5%

Tabel 26: Veilig leren omgaan met internet is vooral een taak van de school

	Vaders (n= 1452)	Moeders (n= 1816)
Helemaal eens	1,5%	0,9%
Eens	9,1%	7,5%
Niet eens / niet oneens	34,6%	36,9%
Oneens	45,3%	45,5%
Helemaal oneens	9,4%	9,1%

Tabel 27: Ik zou graag via internet toegang willen krijgen tot de schoolvorderingen van mijn kind

	Vaders (n= 1451)	Moeders (n= 1816)
Helemaal eens	21,9%	19,1%
Eens	46,9%	43,8%
Niet eens / niet oneens	17,4%	19,8%
Oneens	11,2%	14,2%
Helemaal oneens	2,6%	3,1%

Tabel 28: School kan de communicatie met ouders verbeteren door meer informatie beschikbaar te stellen via e-mail en de schoolwebsite

	Vaders (n= 1450)	Moeders (n= 1821)
Helemaal eens	19,2%	18,3%
Eens	51,7%	49,2%
Niet eens / niet oneens	19,2%	20,8%
Oneens	7,7%	9,4%
Helemaal oneens	2,1%	2,4%

Tabel 29: Elke klas op school zou uitgerust moeten zijn met internet

	Vaders (n= 1449)	Moeders (n= 1815)
Helemaal eens	15,7%	11,2%
Eens	41,8%	35,9%
Niet eens / niet oneens	24,8%	32,6%
Oneens	14,9%	17,7%
Helemaal oneens	2,8%	2,5%

Tabel 30: Mijn kind is zich goed bewust van de risico's die internet me zich mee kan brengen

	Vaders (n= 1445)	Moeders (n= 1817)
Helemaal eens	10,4%	14,6%
Eens	55,9%	57,5%
Niet eens / niet oneens	22,6%	21,2%
Oneens	10,2%	5,9%
Helemaal oneens	0,8%	0,8%

Tabel 31: Ik weet hoe ik mijn kind moet begeleiden bij het gebruik van internet

	Vaders (n= 1451)	Moeders (n= 1815)
Helemaal eens	1,9%	1,8%
Eens	9,0%	12,0%
Niet eens / niet oneens	27,5%	32,1%
Oneens	53,6%	46,5%
Helemaal oneens	8,0%	7,6%

Tabel 32: internet biedt mijn kind meer kansen dan bedreigingen

	Vaders (n= 1446)	Moeders (n= 1807)
Helemaal eens	7,2%	5,3%
Eens	54,9%	48,0%
Niet eens / niet oneens	30,4%	37%
Oneens	6,4%	8,5%
Helemaal oneens	1,2%	1,2%

Tabel 33: De school van mijn kind zou meer moeten investeren in het gebruik van internet voor leren

	Vaders (n= 1443)	Moeders (n= 1813)
Helemaal eens	5,7%	4,3%
Eens	32,3%	23,2%
Niet eens / niet oneens	46,0%	51,8%
Oneens	14,6%	18,6%
Helemaal oneens	1,5%	2,0%

Tabel 34: Ik stel grenzen aan de hoeveelheid tijd die mijn kind op internet mag zijn

	Vaders (n= 1450)	Moeders (n= 1821)
Helemaal eens	20,2%	24,7%
Eens	52,6%	50,6%
Niet eens / niet oneens	18,0%	17,4%
Oneens	8,3%	6,2%
Helemaal oneens	0,8%	1,2%

Tabel 35: Ik weet wat ik moet doen als mijn kind op internet gepest wordt

	Vaders (n= 1448)	Moeders (n= 1819)
Helemaal eens	8,8%	8,4%
Eens	41,8%	36,1%
Niet eens / niet oneens	27,1%	28,9%
Oneens	19,2%	22,5%
Helemaal oneens	3,1%	4,1%

Bijlage B – Ruwe data, overige vragen

Tabel 36: Hoe vaak bezoek je de site van Kennisnet

	Leerling (n=4519)	Moeder (n=1815)	Vader (n=1445)
Bijna iedere dag	1,8%	0,8%	0,8%
Bijna iedere week	7,7%	4,3%	3,3%
Ongeveer 1 keer per maand	11,2%	7,6%	5,1%
Enkele keren per jaar	13,1%	13,3%	10,1%
Minder dan enkele keren per jaar	11,6%	10,8%	10,3%
Nooit	54,5%	63,2%	70,4%

Tabel 37: Vaardigheden op het internet

	Leerling (n=4921)	Moeder (n=1850)	Vader (n=1481)
Ik kan surfen op internet	85,5%	90,3%	93,0%
Ik kan gebruikmaken van een zoekmachine (b.v. google)	87,8%	93,2%	94,3%
Ik kan een bestand van internet downloaden	68,7%	63,1%	84,4%
Ik kan MSN-en	83,5%	46,9%	50,8%
Ik kan chatten op een chatsite	53,3%	20,5%	34,2%
Ik kan cammen (een webcam gebruiken)	59,5%	25,3%	37,3%
Ik kan webloggen (bloggen)	36,3%	9,0%	20,5%
Ik kan een eigen homepage of profielsite maken	54,8%	8,1%	23,3%